

Poština
plačana
v gotovini

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA
LETO 1933.
ŠTEV. 3

Za sportne čevlje!

Schmoll-Gumitran **mast za usnje**

(rumena in črna)

Konzervira in napravi usnje nepremočljivo! Že desetletja je v uporabi izkušenih sportnikov v inozemstvu. Pazite na ponarejanja in zahtevajte v vseh sportnih in mešanih trgovinah izrecno le

Schmoll-Gumitran

Kaj nudijo Schmoll-ove maže za smučiči?

1. Kljub prvovrstni kvaliteti so poceni in stanejo komaj polovico toliko, kakor norveške maže, dasi jih po svojem učinku v vsakem oziru dosegaajo.
2. Idealne so za smuk in za vzpon.
3. Omogočajo lahko in snažno mazanje in so štedljive pri uporabi.
4. Ne zamažejo niti rok niti obleke.
5. Nimajo onega ostrega duha, ki ga razširjajo druge vrste maž.
6. Sestavina Schmollovih maž je rezultat nešteti poskusov najboljših smučarskih mojstrov.

Poskusite!

SCHMOLL maža za smuk
SCHMOLL maža za vzpon

SCHMOLL temeljna maža
SCHMOLL splošna maža

Dobite jo v vsaki sportni trgovini!

Planinci in smučarji

uporabljajte pogosto na svojih izletih

NIVEA-KREMO **NIVEA-OLJE**

S tem se izognete nevarnosti neprijetnih solnčnih ali snežnih opeklin in obvarujete svojo kožo pred kvarnim vplivom slabega vremena. Z uporabo te kreme in olja dobite zdravo in prekrasno temno sportsko barvo.

Ker vsebujeta Nivea-krema in Nivea-olje koži sorodni Eucerit, ki ga ni najti v nobenem drugem sredstvu za negovanje kože, prodirata globoko in temeljito v kožo.

Nivea-krema Din 5—22, Nivea-olje Din 25 in 35

JUGOSL. P. BEIERSDORF & CO. d. z o. z., MARIBOR

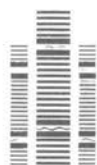
Jugoslovanska zavarovalna
banka

SLAVIJA

posluje v vseh strokah
elementarnega in živ-
ljenskega zavarovanja

GLAVNO RAVNATELJSTVO
V LJUBLJANI

Telefon št. 21-76, 22-76

KNJIGOVEZNICA JUGOSLOVANSKE TISKARNE

Z. Z. O. Z.

LJUBLJANA

KOPITARJEVA
ULICA ŠT. 6/II.

Črtalnica in tvornica poslovnih
knjig ● Priporoča svojo veliko
zalogo mnogovrstnih salda-konti,
štrac, journalov i. t. d. lastnega
izdelka ● Vstopnice za razne pri-
reditve ● Blagajniške bloke i. t. d.

Vsebina 1. štev.: Stanko Hudnik, V zimskem viharju pod Kanjavcem (str. 1). — F. S. Copeland, S smučmi z Menine na Veliko Planino (str. 4). — Viktor Pirnat, Čez Mirno Goro in Gače (str. 7). — Borut Koroški, Na Djekše v Svinji Planini (str. 11). — Dušan S. Krivokapič, Višina Šar Planine (str. 15). — Uroš Zupančič, Severna stena Škrlatic (str. 19). — Čez hrib in dol: Iz Kranja na Veliki Obir, Stol, Triglav in v Kranj (Josip Klovár, str. 20). — Obzor in društvene vesti: Literarni odsek Osrednjega Odbora (str. 22), Varstvo planinske flore (str. 22), Šar Planina, prospekt (str. 23), Mariborske podružnice SPD zimskosportni odsek (str. 23), Mariborski zimskosportni podsavez, Mariborski smučarski klub, Film »Triglavske strmine«, B. Režek (Sneg in smuči), La Montagne, Rivista mensile del Club Alpino Italiano (str. 24).

»PLANINSKI VESTNIK« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za vse leto 40 Din, za inozemstvo 60 Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri odboru Slovenskega Planinskega Društva v Ljubljani. — Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek v Mariboru. Za vsebino spisov so odgovorni avtorji.

Odgovorni urednik: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani; izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (tjen predstavnik K. Čeč).

Prvovrstne okovanke (gorske čevlje) in smučarske čevlje
dobite pri **BENJAMINU MARENK**, čevljarstvo, **RADOMLJE**

Samo trpežno, prvovrstno ročno delo.
Cene zmerne; postrežba solidna.

Turisti, pozor! Gozderje Ia . Din 245.— Ročno šivanje
Smučarske Ia .. 255.— **FRANC ZALOKAR**, Mengeš 41

Štampilje, društvene znake
plombe, emajlirane napisne tablice, etikete,
itd. dobavlja najsolidnejše tvrdka

TEODOR RABIČ
LJUBLJANA — MIKLOŠICEVA CESTA 15

Priznano trpežne in tople nogavice za hribolazce, lovce in smučarje dobite najceneje pri

I. KORENČAN
LJUBLJANA — MESTNI TRG 20

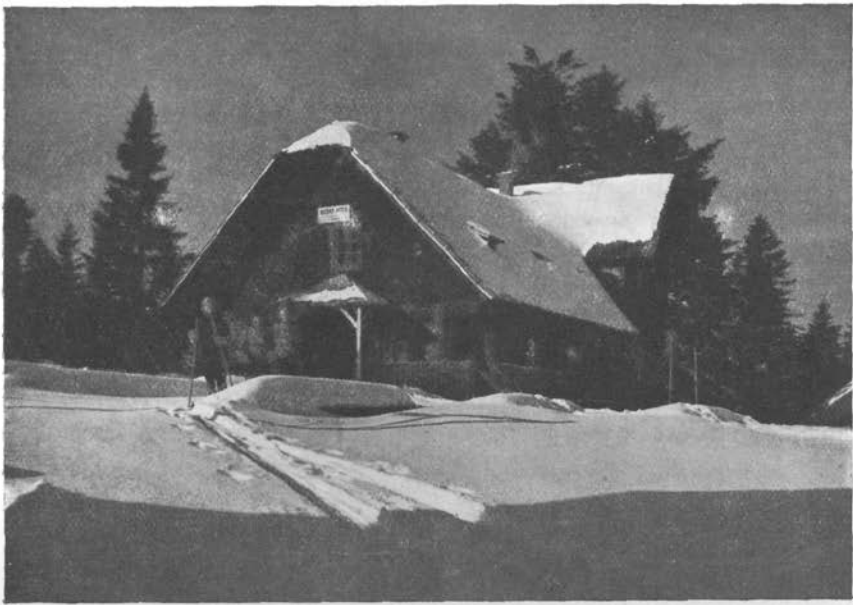
SMUČARJI IN SMUČARKE!

Največja izbira smučarske obleke je pri

A. Paulin, Ljubljana, Kongresni trg št. 5

in sicer:
celi kostumi . . . . . od Din 500.— dalje
hlače, moške in damske . . . . . 180.— ..
vetrovniki in „Berger“-jopice . . . . . 280.— ..
rokavice, z usnjem obšite . . . . . 48.— ..

*Krasni volneni šali
in čepice v najno-
vejših vzorcih in
barvah po naj-
nižjih cenah!*

Ruška koča (1249 m) na Póhorju

Foto Vl. Cizelj, Maribor

Ludvik Zorzut

Póhorje

(Smučarske poti.)

(Konec.)

»Na Klopni Vrh!« Smučke poskočijo in se zaletijo v strmi klanec. Prečkamo v vijugah, premagamo vzpon, smo na ravnem hrbtu, za-
dišemo svetlejši zrak, solnce. Po mehkih tleh, skoz aleje tihih senc
drsimo dalje v hoste, v naravne parke. Zasopli postanemo. Vseokrog
sam les, les, les. Globok molk, le srca čutimo, kako nam močno utrip-
ljejo. Srnica je švignila mimo. Pohorska idila nas prevzame v sladko
prijetnem občutju in v pesniški zamaknjenosti. Veja se je nekje od-
krhnila, vetrček je potegnil po vrhéh, iz temnih host leze prvi mrak.
»Naprej!« Ob robu gozda se svetloba širi. Na cilju smo. Svet se odpre,
iz nas se izvije vrisk, še dva skoka in pred nami se zablesti tako
zaželena Koča na Klopnem Vrh (1280 m), tako zimsko
praznična, ovita s snežnimi in ledenimi venci. Mogočne smreke jo
objemajo čez pas in stražijo svojo ljubljenko. Smučar ji, preden vstopi,
na čelo pritisne gorkoledeni poljub. Koča je najljubši Benjaminček
Mariborske podružnice SPD.

Klopnovrška koča je ostala pristno planinska; vsa domačnost
njenih dobrot se v nas prelije; vzljubljená pri vseh smučarjih, ki jih
tako rada prenoči, čeprav jih je včasih do sto. Povečana je, ima dam-

sko in moško spalnico ter skupno ležišče. Namesto v obednici, se smučarji rajši smukajo v kuhinji okoli oskrbnice Pepce, stikajo okoli ognjišča, sušijo obleko, perilo, dokler jih Pepca s kuhačo ne oplazi, da se razbeže ven pod kočo smučat po razsežnih snežiščih. Ko pa bije prava ura, se smučarjev usmili Pepca, tretja pónhorska gracia; klicat jih gre: »Halo, halo — na mizi je juha!« — Kako vsi hité! Pri-maruha — velike so žlice Pepce oskrbnice.

Večer: zunaj je mesečina, zvezde od blizu migljajo, hosta spi spokojno, zavita v srebrnosnežni hermelin, le vodica nekje se ne more pod ledom pomiriti. Pesnik se šeta po kristalnem gradu; tudi on se ne more pomiriti. Tké in veže dolge stihe — vzdihne. Ah, zunaj je mraz, mrzel je Parnas. Ostanimo v koči pri topli peči, pri goreči sveči, v prijateljski sreči. Ko pa bije policijska ura, zadremlje koča v globokem snu.

Še preden prispe solnce na Klopni Vrh, je v kuhinji že zgodnji jutrnji direndaj. Smučí rožljajo. Odpravljamo se: »Pepca, adijo, pa z Bogom ostan! Oj zdaj gremó, o zdaj gremó... Na Pesek, Rogljo, na ribniško stran!« Nekateri tovariši so se nam skujali in odbrzeli po najlepših smučinah dol na Smolnik. »Na Smolniku je Hlebov Dom, v Hlebovem Domu je dvoje žarnih oči, na Smolniku se jih smola drži.« Le pojdite! Mi gremo v one zapadne pónhorske predele, ki nam odkrivajo drzne terene, a najidealnejši smučarski raj. Smuk navkreber! Kmalu smo na planem po Klopnovrških močvirjih, ki pa nas ne zbegajo. Spomnimo se na sleč, ki se poleti tod okoli rdeči — mrzla sapa ga je obrala. Zdaj pa nam klije rdeč cvet z zornih lic in klije nam cvet rdeče krvi iz opraskanih rok. V krepkem poletu se spustimo na sedlo k Šentlovrenškemu potoku, ki daje svoje vodice šumni Radolni. »V jarek! Hop!« Pesnik se je zamaknil, spotaknil; debelo, staro smreko je objel in je zapel, zapel svoj »umotvor« — z nogami navzgor! Kako se izmotati? Kako vstati? Smreka je videla, drugi pa ne, kako se postavil je on na nogé. »O le naprej, o le naprej, dokler je še — snega kej.« Po kratkem klancu, ki se polagoma dviguje, smo na ravnici, kjer presenečeni obstanemo: na okrogli svetli jasi, obrobljeni od orjaških smrek, se pred nami odkrije tako mirnoležeča in tako ljubka Koča na Pesku (1382 m) v kraljevskem sijaju in vzradoščena ob našem prihodu. Ta biser je last Konjiške podružnice SPD. Solnce nas je dohitelo. Na verandi koče se solnčimo. Obraz in roke si večkrat odrgnemo s snegom in namažemo z raznimi kremami. Koča je najpriljubnejša postojanka za vse one, ki pri njej postojijo, gredoč na Ribniško Sedlo, ali za one, ki se vračajo z ribniške strani na Št. Lovrenc ali Klopni Vrh.

Na Pesku se nekateri tovariši ločijo od nas in presečejo ovinek dol ob »mašinžagi« in dalje mimo Šentlovrenških jezer. Mi pa se povzpneмо v strmih lokih po obraslem hribu vedno više in više.

Senjorjev Dom na Ribniškem Sedlu

Upehamo se, postojimo, zajemajoč nove sape. Diven motiv nas zajame. Prelivajo se barve med svetlobo in sencami. Na deviški snežni grudi prisluhljivo majki zimi, ki nam šepetaje bajne pravljice in nam odgrinja fantastične slike svoje likovne umetnosti! Na vrhu smo, smo na Rogli (1517 m). »Juhé, juhé!« Svet se na široko odpré. Solnce, solnce! Smučiči se razgibajo, po snegu nas zibajo. Drvimo po planji v pojočem pršiču. Roke razprostremo, hoteč kar hitro objeti Planinko, Jezerski Vrh in Savinjske Alpe, ki se iz meglene koprene kažejo na obzorju. Razposajeni smo v belem, prešernem smehu. V pršečih se oblakih hitimo in končno v kristijaniji ali telemarku zaplužimo pri Vitanjskih bajtah.

Vitanjske bajte! Zasnežene, same brez živih bitij. Pri vas se spočijemo v zavetnem solncu. Nekoč ste ve nudile skromno streho prvim smučarjem. Pri vas obujamo davnolepe spomine. Zgodovinske ste. — Od Vitanjskih bajt zavabi idealna smučarska dveurna pot na Mislinje, kjer je odhodna postaja za Celjane ali Zagrebčane.

Mi pogumnejši, vztrajnejši, jo z naglico odvozimo proti Planinki. »Zzzzzz...« pojejo smučiči po divjih poljanah, po dolgih svetlih samotah med ruševjem in borovjem; v njem smo mi sami, le nebo in solnce nad nami. Nižamo se, se višamo. Suknjiče smo slekli, zagoreli smo. Hitimo, hitimo! Solnce se že nagiba za Kopo. Dosežemo visokozrastlo Planinko (1529 m). Pa zdaj! Liki gorske ptice plovemo ko na krilih v divnih lokih navzdol v globeli, v zločesto Šiklarico (1298 m), v prelaz med Dravsko in Mislinjsko dolino.

Najtežji vzpon vse naše ture je pred nami, preizkušnja za smučarje. Počasi lezemo skozi bukov gozd navzgor, ven iz temin grozno-mračne Šiklarice. Ko stopimo iz hoste, je premagan najnapornejši del naše poti. Smo na široki planoti, ki se počasi dviga proti Jezerskemu Vrh. Iz dolin vstajajo mrakovi. Solnce tone za Kopami. Vrhovi žaré v škrlatu, a po malem, po malem jih noč zavija v svoj temni plašč. Odnekod se gromadijo oblaki, megle se vlečejo čez robove. Veter se je zapodil po goličavah in nam brije v zaledenela lica.

Tu blizu je Ribniško jezero, sedaj podsneženo. Pst! Pst! V njem spi zimsko spanje povodni mož Jezernik. Ker tu ni visokih dreves, so markacije na visokih kolih. Naenkrat smučarji zaukajo, planota odjekne. Smo na Jezerskem Vrh, na katerem se vsi počakamo in zberemo. Tik pod nami na sedlu se v večernih lučicah sveti Senjorjev Dom. Smuška kri nam zapljuje in fantovska pesem pretrga to divjo tihoto: »Kaj maramo mi, k' smo fantje mladi!«

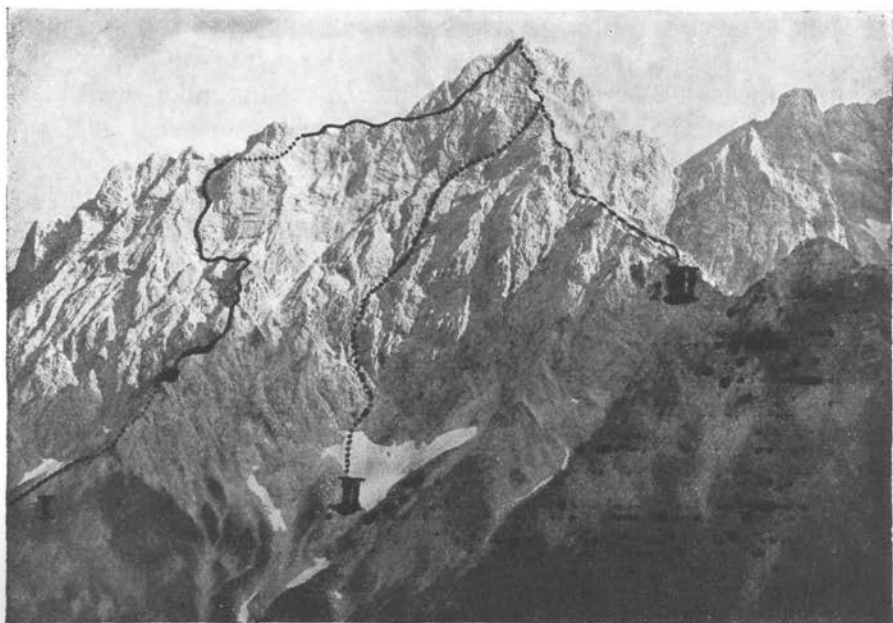
Burja odnaša našo pesem v hrib in dol. Dan se je nagnil. Noči se. Zmagoslavni, razkošni v prekipevajočem navdušenju zadržimo naravnost dol na Ribniško Sedlo, k Cerkvici, pred veličasten Senjorjev Dom, bivšo »Ribniško kočico« (1535 m). V zatišju ob Cerkvici odpnemo smučiči. V shrambi jih odložimo. Pridne so bile, saj so od Peska do sem prevozile 2½ do 3 urno najlepšo pohorsko smuško pot. V Domu nas sprejme buren haló tolikih glasnih smučarjev in brhkkih smučark. Ob topli peči dihajo zasopla prsa. Kako sladak je trud, ki je premagal vse napore in utešil nemirno smučarsko kri, in kako sladak je počitek, ko se vsa prijetnost prelije v telo in se zdrav duh odpočije v zdravem telesu. Senjorjev Dom je največja in najvišja pónhorska postojanka. Ogromna dvonadstropna zgradba, planinski hotel z vsem komfortom. Njegova notranjščina je vzorno urejena, številne sobe planinskomoderno opremljene. Iz vseh prostorov nam diha planinsko obiležje. Ta najponosnejši Dom nosi ime načelnika Mariborske podružnice SPD, in je last te podružnice, ki je vse svoje sile vložila v to največje pónhorskó delo. V veliki obednici je »zabavni večer«: rajanje, petje, godba; zunaj tuli Jezernik-gromovnik, a tu na Sedlu je zbirališče vseh pónhorskíh vétrov. Nas pa grejeta dve ogromni peči v naši mogočni granitni zgradbi.

Drugo jutro! Mirno, jasno. Vso noč je snežilo. — V planinskih zarjah se koplje zbujaajoči se Dom. Pokonci! Mazanje smučiči! Vračamo se. Kam? Kod? Eni v divjem poletu zbezljajo na Pisnik, v Ribnico in potem na postajo Ribnica-Brezno; drugi mirno zasmučajo po tihíh logih, da potem zdrčijo po kolovozih na Mislinje. Mi si izberemo daljši, a najlepši povratek: čez Mali Črni Vrh na Črni Vrh (1543 m), ki je najvišja in najlepša točka na Pónhorju. Po širokem grebenu nas nesejo smučke kar same, sanjamo, zroč v globoke doline; po kratkem vzponu se zbudimo na Veliki Kopi (1542 m). Kakor na dlani so nam položene Savinjske — Kamniške Alpe, Peca, Uršlja Gora, na severu v Avstriji Svinja Planina, blesteča Korica, Visoke Ture... In še čez Malo Kopo se naužijemo zadnjih krasot, napijemo se še enkrat višinskega solnca, potem letimo, letimo: smuk domov — s Pónhorskíh vrhov!

Globoko zija pod nami ostro zarezana Mislinjska dolina...

»Smuk!«

Kukova Špica, z Glave v Martuljku

Foto prof. Ravnik Janko

—— dr. Čermák, dr. Franta (I); - - - - - Križaj, Drofenik, Kajzelj (III); ····· Jesih, Lipovec (II)

Paula Jesih — Joža Lipovec

Severna stena Velike Mojstrovke (2369 m*) in severna stena Kukove Špice (2417 m)

Dogodek! Končno se nama je le posrečilo preplezati kar dve steni brez bivaka. To naj pomiri vse tiste, ki so na katerikoli način preveč skrbeli za najino, radi neprestanih prenočevanj na prostem baje zrahljano zdravje. Iskati je treba pač svojim skromnim zmožnostim primernih, lažjih sten. Posrečilo se nama je. A svojim običajem zvesta sva se odločila, da pred turo in pod steno vseeno še bivakirava.

Bilo je pa to takole:

Sredi julija smo odrinili, oboroženi s klini in z vrvjo, skozi Planico na Sleme. Poiskali smo studenček in se ob njem utaborili; kajti voda je vendarle začetek in konec vsake ture. Stane, ki je odšel na Sleme čez Vršič, je bil tam že mnogo pred nami. Po svoji navadi je seveda hitro hodil in nas nato v potu svojega obraza pričakoval. Ko je bilo veselo svidenje pri kraju, nam je povedal, da više gori taborita še dva turista. Ob prijetnem kramljanju smo se nato pričeli pripravljati

* Višina (2369 m) po: Dr. Tuma, Imenoslovje... (str. 37). — Obično, tudi na »Zemljevidu Slovenskega ozemlja« (Slov. Matica), se navaja višina Male Mojstrovke (2332 m); stare specialke imajo pravo višino. *Ur.*

na spanje. Iskanje terena za tako važno nočno opravilo ni kar tako. Stvar je namreč ta, da se ne najde kaj lahko pripravno mesto, tako da bi bila vsa ljuba družčina zadovoljna. Za posameznika se že kako iztakne primerno ležišče; da pa zadovoljiš s svojim predlogom vso četo, moraš pač biti že skoraj hipnotizer, da vsakemu posebej dopoveš, češ, tisti kamen, ki ga tako do kože žuli, ni kamen, ampak mehka pernica. Kot glavna točka večera je bil na jedilniku čaj. Voda je že prijetno šumela in pošiljala iz male posode oblačke sopare, kar po pregledu vse prtljage in vseh žepov z žalostno resignacijo ugotovimo, da smo vsi pozabili na — čaj.

Kakor bi se bili dogovorili, smo vsi hkrati zapičili svoje poglede v Staneta. Revež: že prej je bil moral enkrat nazaj na sedelce po svoj oprtnik, ki ga je pustil tam, nevedoč za studenček. Ker je malo prej izdal svoje poznanstvo z gori omenjenima turistoma, se je moral hočeš-nočeš zopet podati na pot. Tako je, če ima človek zveze! — Tiho, brez besed je pobral trhlo preklo in odšel...

Čez kratek čas je prilomastil kakor medved s težko pričakovanim in še s citrono podprtim čajem.

Z najine strani neznanima dobrotnikoma — najlepša hvala!

Pod šotorom smo spali trije. Da bi ga postavili, smo bili preleni in smo ga rajši porabili kot odejo. Joža, ki si izbere vedno kaj boljšega, se je pa košatil v svoji spalni vreči, seveda z običajnimi »obvezami« na obeh (že rabljene nogavice, rokavice itd.); boji se pač za svojo nežno polt.

Jutro je bilo megleno, že ponoči nas je počastil pohleven dež; izgledi za plezanje ne baš odlični. Ko smo pa zakurili in skuhali »dobroto«, smo se kar namah odtajali in vse se nam je zazdelo lepše in prijetnejše.

Pospravili smo vso opremo ter odšli vsak na svoje delo. Naš velikodušni Stane je bil dogovorjen z Milošem, ki je prenočil na Vršiču; ves dan sta se potem izprehajala po grebenih od Mojstrovke tja do Travnika. Bruno, naš slikar, se je podal vrh Slemenca, da ovekoveči Jalovec in nekaj podrtih, od strele okleščenih macesnov, ki so mu že na prejšnjih pohodih prirasli k srcu. Midva pa sva jo mahnila v severno steno Velike Mojstrovke ter sva jo preplezala kot druga partija v devetih urah. V drugi polovici stene sva namreč naletela na še sveže sledove in konstatirala, sicer ne preveč navdušena, da stena ni več deviška in da je bila že druga partija pred nama v steni. Pa nič zato, prijemi so bili lepo očiščeni in delo je šlo prijetno od rok.

Smeri podrobneje ne bova opisovala; prepustiva to onim, ki so jo pred nama preplezali.

Ko sva se bližala vrhu, se je ulila ploha in naju je prisilila k neprostovoljnemu oddihu. Bil pa je le kratek intermezzo, ravno prav,

Severna stena Velike Mojstrovke

Foto Lipovec Joža

da sva prenesla nekaj teže iz oprtnika v svoj prebavljalni stroj. Čez kake pol ure je dež prenehal. Uvaževala sva ta prijazni migljaj ter se hitro odpravila dalje, da se ne bi gospod Pluvius premislil in naju še dalje obdržal v gosteh ter bi potem najin dobri namen, priti brez bivaka čez steno, šel po — dežju . . .

Na vrhu sva obula kvedrovce, katere je »blaga roka« prenesla čez Malo Mojstrovko po nadelani poti na Veliko Mojstrovko.

Na Mali Mojstrovki naju je »blaga roka« že težko pričakovala in končno pričakala; z združenimi močmi smo odrinili v Erjavčevo kočo. Tam nas je pogostil Bruno, ki ga je dež in vihar pregnal od ljubljenskih macesnov, ker bi mu drugače dež v eni minuti izpral vse, kar je v vsem dnevu namazal. Sicer pa je nama zaupal, da bi škoda ne bila prevelika, ker je, namesto da bi pridno slikal, rajši naju opazoval. Preden sva namreč odšla v steno, sva mu izročila daljnogled in skico stene z zarisano smerjo; zato naju je popolnoma točno sledil. — —

* * *

V noči od 29. na 30. julija sva prenočila v Martuljski lovski koči. Namenila sva se, da preplezava severno steno Kukove Špice (2417 m). Ob 4 zjutraj sva se dvignila in se podala na pot v Beli Potok. Najprvo seveda dol do železniške postaje, nato po tiru do železniškega mostu pred izlivom Martuljkovega potoka v Savo. O Beli Potok! Kako prijazno je zapisano tvoje ime v najinem spominu! Sledila sva večkrat zapeljivim bližnjicam in naletela na vse mogoče, samo na pot ne.

Ko sva kar tako nacélo lomastila po gošči, so nama bile v tolažbo sladke zrele maline, ki so se nama ponujale, vesele, da je sploh našel kdo pot do njih in da jim ne bo treba čakati neslavnega konca.

Joža, ki je svoje dolge plezalne hlače poslal v popravilo, je strašil sedaj, tičeč v nečem kratkem, kar on smelo imenuje hlače. Za svojo lahkomišelnost je bil zopet enkrat kaznovan. Trnje in robidovje, ki naju je presegalo, se je polipasto oklepalo njegovih golih beder. Komaj se je nežno ali zgrda, kakor je pač šlo, rešil objema ene robidovke, ga je že priklepala k sebi druga. Sijajna snov za tragikomedijo!

Odkrila sva tudi ležišče srnjadi, prostorček, obdan z robidovjem in s trnjem kakor grajski zid, v mehki travici pa vdolbene podobe nočnih gostov. Koliko krasot ti nudi takale gošča! Vsega tega ne opaziš, če mehanično slediš nadelani poti.

Ko sva prišla zopet na pot, je Joža z žalostjo ugotovil, da so si »robidovke« obdržale za spomin na to kratko ljubezen njegov — jopič! Ker je fantu nedostajalo poguma za ponovno borbo, je oblačilo z dostojanstvom žrtvoval...

Tako sva kljub vsem zaprekam in — bližnjicam prišla vendarle na Zaprete (1116 m). Odtod vodi desna steza pod stenami Vršiča (1699 m v severnem hrbtu Kukove Špice) do izvira Belega Potoka; nje pa se midva nisva poslužila, ker sva jo šele naknadno ugotovila. Tak pa je bil najin podvig:

Od Zapret po levi stezi, po dolini Belega Potoka do snežišča pod prevesnimi, črnimi platni, kjer se levi in desni rokav Belega Potoka združita. Čez strme, s travo porasle stene do ruševja nad njo ter čez skoke, mestoma zelo strme, v nekak žleb. Dalje po njem ali levo ob njem do položnega prodišča, poraslega s travo, na snežišče, v navpičnici vrha Kukove Špice.

Vstop v steno s snega na desni strani markantnega, velikega stožca ter čez gladke in izprane plati desno poševno navzgor v majhno, zglajeno vdolbino. Iz nje čez gladko, trebušasto stopnjo v drugo vdolbinico in naprej v tretjo. (Klini potrebni samo zaradi morebitnega zdrka.) Dalje čez težavno prevesno žmulo na nekak pomol in nato desno v žleb ter dalje po njem. Krušljivost pride tu do popolne veljave in vzdrži na tej stopnji do konca stene. V žlebu in čez krušljive skoke pridobivaš hitro višino. — Prvemu snežišču v steni, na levi strani

Póhorje: Planinka

Foto Vlado Cizelj, Maribor

ogromnega skalnatega sklada, sledi čez nekaj raztežajev vrvi drugo snežišče, ki leži v vpadnici vrha pod značilno prevesno, krušljivo rdečo steno. (Do tu vodi smer na levi, orogr. desni, strani globokega žleba sredi stene, dobro vidnega iz doline.) Pod njo desno po krušljivi gredi in čez krušljiv prsten prestop v malo zajedo. Nato v zagato, po njej polagoma proti desni na severozapadni steber in čez nekaj prevesnih mest na vrh.

Plezala sva okoli šest ur. Mestoma zelo težavno.

Jos. Wester

V predgorju Savinjskih Alp (Menina — Vel. Rogatec)

(Konec.)

Mimo temačnega jezerca Bibe sem preko senožeti in pašnikov, po goličavah in zavodih (gozdnih parcelah) dospel na košenico, kjer se vidijo še ostanki pogorele planinske kočice. Pri t. zv. »Ovčjem stanu« se mi je med gostimi vehami stajnega rastja izgubila sled stare markacije. Tu je veljalo sedaj odločiti, ali krenem na levo ali na desno. Solnce, karta in prirodni nagib so mi veleli: »Na levo!« In da sem zadel pravo smer, sem se uveril, ko sem zopet zasledil obledele znake na skalah in deblih. Poslej je šlo naglo navzdol, najprej po strmi travnati rebri, nato pa skozi lepo negovano gozdovje — videti je, da je uprava škofijskih gozdov v večjih rokah — dokler se nisem pri kmetu Šemprimožniku osvežil z bistro studenčnico. Malo niže doli, pri staroslavni cerkvi sv. Florijana, sem si privoščil krajši odpočitek ter si ogledal živo pokrajinsko sliko, ki jo proži očem prav ta sijajna razgledna točka. Pod menoj se je belil v globeli (300 m niže) Gornji Grad, pred menoj na nasprotni strani pa se je vzpenjalo prisojno pobočje krotke Lepenatke in ponosnega Rogatca, čigar strme čeri so rdele v večernem sijaju. V cerkvi, ki ima v glavnem oltarju sv. Primoža in Felicijana, nisem mogel — bila je zaklenjena — dasi bi se bil rad na licu mesta uveril, zakaj se ponaša z imenom sv. Florijana, ki mu je posvečen le stranski oltar. Pač pa sem zlezal v stolp, odkoder sem si kaj nazorno predočil potovalno progo naslednjega dne, samo če pride za menoj zaostali tovariš.

Po strmi kameniti poti sem se spustil navzdol, da sem v skromni pol ure prišel iz gozdne divjine in tišine v obljudeni svet, v čedno mestece, ki v njem gospodujeta mogočna renesančna bazilika in štirikrili grad Ljubljanskih škofov, v Gornji Grad.

Kako je bilo z mojim tovarišem? Pričakoval sem ga, da prispe vsaj v prvem mraku za menoj v domenjeno gostilno. In res je prišel, toda šele v zgodnji noči. Tudi on je bil pogršel markacijo prav pri Ovčjem stanu, a ker je bil zavil v desno, je zašel v strmo grapo ter je po naporni hoji dospel v dolino ne daleč od vasice Bočne. Da ni tako izkušen hodec, kdo ve, kako bi se bila lahko končala ta stranpotica po razmočeni in rušljivi drči! Torej, planinski skrbniki, ki hočete pospeševati gorsko turistiko, kar čopič v roko in nanovo zaznamenujte zmedeno in zamotano stezovje na Menini!...

Najrajši bi bil kar še en dan ostal v Gornjem Gradu. Tako mi je bil po godu kraj sam in njega znamenitosti in prijetna družba, ki sem jo bil tam našel. Toda določenemu načrtu se turist ne sme brez tehtnega razloga izneveriti...

Veliki Rogatec² je prezanimiva gora. Naš prvi geolog Ferdo Seidl ga je v svoji znameniti monografiji »Kamniške ali Savinjske Alpe«³ opisal kot posebno nazoren pojav treh geoloških vekov ter je v ponazorilo geološkega ustroja tega gorskega skupka knjigi priložil prerez čez Veliki Rogatec. Še laik v geoloških stvareh, pozorno motreč oblike zložnega pobočja in strmega skalnega vrha, si more

Planina Biba na Menini   Foto Aparnik, Kamnik

predočiti, kako se tu nadrivajo različni gorotvorni skladi. Vsekakor je Veliki Rogatec tako izrazit vrh v predgorju Savinjskih Alp, da ga Seidl upravičeno nazivlje njih »prednjega stražarja« na vzhodnem krilu. Saj pa tudi presega po svoji višini (1557 m) ostale vrhove one gorske skupine, ki se vleče od sedla Volovljeka (pri Kranjskem Raku) do Savinjske doline med Lučami in Ljubnim; to so Plešivec, Kranjska Reber,⁴ Kaštni* Vrh, Mali Rogatec, Lepenatka, Arničev in Mlački Vrh. Rogatec z Ljubljanskega Grada ni viden, zakriva ga grmada Kranjske Rebri, pač pa moreš uzreti njega markantni vrh z Ljubljanskega polja pri Dravljah; še bolje ga opaziš s Šmarne Gore, kako strči izza Volovljeka siv okrnjen vršac, nekaka vedeta, prežeča pred Savinjsko falango...

² V nekaterih zemljevidih, tudi v novi specialki, se rabi oblika Rogač. V govorici sem čul le Rogatec (Rogate), na Rogatcu, z Rogatca. — W. (Domačini pravijo izključno »Rogáč«, na »Rogácu«, kar se da izvajati iz »Rogat(e)c«; čisto napačen je »Rogač«. — Uredn.)

³ Gl. zvezek I., str. 125, in sliko 23. v prilogi omenjene knjige.

⁴ Pravilno ime je pač Kranjska Reber; Kranjski Reber ali celo Kranjsko Rebro, kar oboje se včasih čita, sta napačna naziva. — W. (Med prebivalci sem slišal le: Kranjski Reber. — Uredn.)

* Sliši se tudi: »Kačji Vrh«. — Uredn.

Po mirni noči je zasinilo vedro jutro. Tovariš se je od naporne ture prejšnjega popoldneva — prevalil je bil vso Menino brez daljšega odmora malone v sedmih urah — dobro odpočil, tako da sva oba čilih moči nastopila pot, ki je spričo prisojne lege obetala dosti znoja in žeje. Kot spremljevalec in kažipot se nama je pridružil prijazen domačin, diplomiran akademik. Kljub močni pripeki nam je bila hoja prijetna, tu med sadovnjaki in žitnimi polji, tam po senčnatem gozdu, ponekod po zložni ali malo napeti poti, drugod zopet dokaj strmo, a nikjer enolično, ker se oblika in kultura tal vedno menjavata. Nasprotno pobočje Menine, zlasti markantna cerkvena sv. Florijana, nam je bila za merilo, do kake višine smo se že povzpeli. Mimo samotnih kmetij: pri Bezovšek, Lamprečniku in Spodnjem Špehu, ki so med seboj vsaj po pol ure hoda oddaljene, smo po poltretji uri hoje dospeli do zadnjega višinskega posestnika, do Zgornjega Špeha, čigar prostrani dom stoji že na višini 1163 m. Dobro obdelane njive in lepo negovano sadno drevje pričajo, da vlada tu skrben gospodar. Ta Špehovina je menda najvišje ležeče selišče v tej pokrajini; prisojni položaj, ki ga neporušni zaslon mogočnega Rogatca štiti pred mrzlimi vetrovi, omogočuje, da tudi v taki višini uspevajo posevki in sadeži.

Kako prijazno nas je sprejela mati gospodinja, ko smo vstopili v hišo! Otroci so bili pravkar požlempali latvico kislega mleka in že je prišla za nas trojico druga polna skleda na mizo, z velikim voglom črnega kruha. To nam je šlo v slast, bolj žejnim ko lačnim! In razgovarjali smo se z gospodinjjo o domačih prilikah: kako težavno je tu kmetovati, ko se mora vse delo samótež opravljati. Potrebščine si morajo hoditi nakupovat ali v Gornji Grad ali v Luče, po dve uri daleč. Otroci radi oddaljenosti ne morejo hoditi v šolo; kar doma jih bodo pozimi učili malo branja in pisanja. Tako je potožila mati s tremi otroki živega pogleda in rdečih lic. Bog ve, kakšni duševni talenti ostanejo tako za vedno prikriti in zatajeni. Značilno je, kaj je zbudilo nenadno pozornost te dece. Po kolovozu mimo hiše je konj pripeljal drvarski voz. »Konj, konj!« je deca vsa razigrana vzklikala ter planila ven iz sobe, da bi videla domačo žival, ki se v tej višini le malokdaj pojavi. Otroci v naših obcestnih vaseh pa se niti za avtomobile več ne menijo...

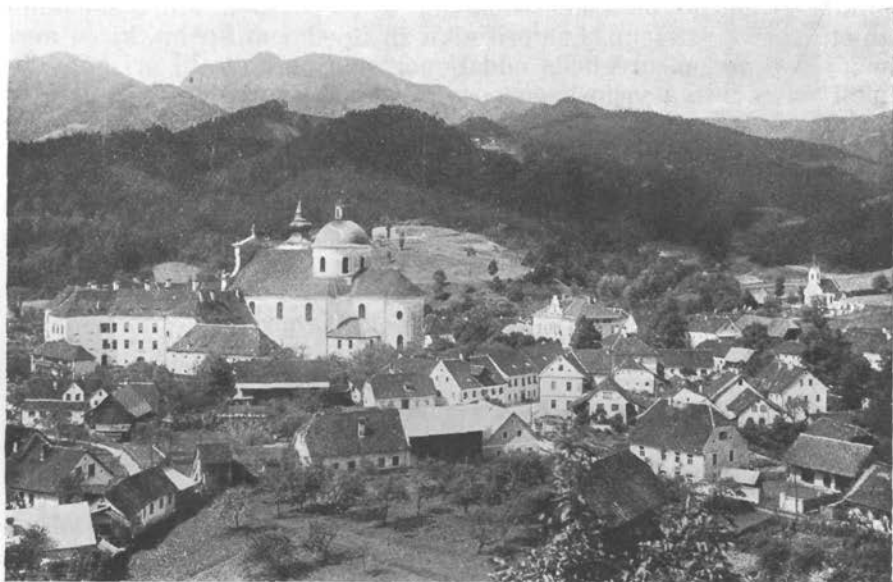
Če nam je bila hoja do Špehovine kljub soparni pripeki dokaj zložna, moram priznati, da mi je bila zadnja proga našega vzpona, tistih 400 m višine, ena izmed najnapornejših, kar jih pomnim. Dokler smo stopali skozi senčnati jelov gozd, je bila to lagotna šetnja; a ko smo zavili desno v kreber, najprej skozi gosto brinje, nato pa po strmi, z gladko travo porasli zelenici, se je pričela drugačna pesem. Naravnost v breg ni kazalo stopati, temveč v vijugah, da se je tako strmina kolikor toliko omilila. Rdeče jagode, ki so se spotoma nudile, so mi bile le dobrodošla pretveza za večkratni oddih. Kar odleglo nam je, ko smo na zgornjem robu prekalili pregrajo ter dospeli v gozdni predel. Strmec sicer ni nič popustil, a če se oprijemlješ debel, vej in grmovja, se dokaj laglje vzpenjaš, kakor če morajo vse pomikanje v breg opravljati le noge. No, tudi to zadnjo preizkušnjo naše vztrajnosti smo srečno opravili ter naposled posedli na najvišjem vrhu k odpočitku, prav ko je v globeli pod nami, pri Sv. Lenartu, zazvonilo poldan.

Veliki Rogatec je dokaj imenitno razgledišče, zlasti Savinjski grebeni se ponosno košatijo pred svojim skromnejšim stražnikom.

Če bi gladkoverha Lepenatka, sicer za več ko 100 m nižja (1422 m), ne zaslanjala svojega zastavnega soseda ter tako ne zastirala razgleda na jugozapadno stran, bi morali opaziti tudi Ljubljano. Pač pa se pojavlja v smeri mimo Kranjske Rebri Ljubljansko polje s Šmarno Goro, v ozadju pa Julijski velikani.

Kdor bi se zanašal na turistovsko karto (iz l. 1924) ter bi iskal sestopa z Rogatca po zapadnem pobočju — tako namreč je v zemljevidu rdeče zarisano — bi se hudo, morda celo nevarno zmotil. Zakaj le še medlo zaznamenovana steza drži po vzhodnem pobočju in tik

Gornji Grad z Rogatcem

ob pikrih stenah Rogatčevih na sedlo Kal. Napete pazljivosti ti je treba, da to markacijo varno slediš.

Tam na sedlu smo malce ugibali, ali naj se popnemo še na teme Lepenatke, ki glede razgleda baje nič ne zaostaja za Rogatcem; a ukrenili smo drugače. Ker je bilo solnce že prevalilo svoj zenit in naju ni mikalo iskati neznanih poti mimo Malega Rogatca, smo vsi trije zavili na lučniško plat: najin vljudni spremljevalec, da bi naju privedel do zaželenega studenca, midva pa, da bi dospela še za dne do Sv. Antona v Podvolovljeku. Studenec smo kmalu našli in tu smo se poslovili. Najin Hermes je krenil nazaj v breg, midva pa sva ubrala pot, ki je izprva dobro kazala, z očmi iskaje markacije, a je nisva mogla spaziti. »Drugam ne moreva priti ko v dolino,« to nama je bilo jasno. Toda kako se je ta sestop izmaličil v nižjih legah, ko sva bila zašla med gosto jelševje in na strme pečine nad Rogaškim grabnom, kako sva v duhu preklinjala tisto markacijo, ki je le v zemljevidu označena, v resnici je pa sploh ni, o tem naj molči ta kronika. Bodi le resen opomin onim, ki izdajajo turistovske zemljevide, da naj objavljajo v njih le zanesljive označbe, ne pa — zapekljivih (v pravem pomenu besede). Ej, kako se je nama privilegel vonjivi

čaj, ki ga je pripravila Riharjeva mati, in kako prijetno je bilo vedriti pod Riharjevim krovom, ko je medtem privršela huda nevihta od juga!

Neurje se je kmalu uneslo, tako da sva se v prečiščenem in osveženem ozračju napotila ob Lučnici navzgor proti osredju Podvolovljeka, k Sv. Antonu puščavniku. Podvolovljek pravijo gornjemu delu doline, ki se vleče od planine Volovljeka, kjer na sedlu samuje posestvo Kranjskega Raka, do pritoka Lučke Bele. Zlasti pritiče to ime središnjemu selišču, ki pa ni strnjeno selo, ampak skupina vsaksebi stoječih kmetij. Na novih hišnih tablicah stoji napisano ime »Pod-

Koča na Menini

Foto Aparnik, Kamnik

volovjek«, toda v domači govorici sem čul le blagglasnejšo mehko obliko »Podvolovljek«.

Idilično ubran je bil večer pri Mlinarjevih, kjer sva dobila ugodno nočišče. Izprva me je motilo enakomerno žuborenje studenca pod oknom, a kmalu se mi je zazdelo kakor blagodejna uspavanka.

Iznenadilo me je, ko je nama pred odhodom gospodinja ponudila lepe fotografične razglednice z jasno posneto sliko vse osrednje naselbine v solnčni luči: noben predmet, ne hiša ne cerkev ne sili na njej v ospredje. Posnemanja vreden primer, kako tudi neznan kraj lahko nudi turistu ličen spominček in obenem vzorec, kakšne naj bi bile razglednice znamenitejših krajev. Neverjetno, kake zmazke nudijo ponekod v dolenskih in štajerskih vaseh, da sodijo še v početno dobo reproduktivne umetnosti ali pa pričajo o neobrušenem ukusu njih proizvodnikov.

Še nekaj je treba pohvalno omeniti. Ko sva se naslednjega jutra polagoma dvigala proti Volovljeku, so se nenadoma pojavile skoraj sveže, živordeče značke, kakršnih doslej tod nisem opazil, a jih tudi nisem pogrešal. Domačina pri Rožičevih vprašam, odkod ta znamenja; razloži mi, da jih je napravil sam ob svojem zato, da turistom

ni treba poti iskati niti po njej izpraševati. Tak možak je za svojo uslužnost vreden javne pohvale. Da bi imeli več takih planinskih »mecenov«, bi kmalu utihnile tožbe o nedostatnih markacijah. Ponekod pa jih objestni malopridneži nalašč uničujejo.

Prevalivši sedlo, ki je obenem razvodnica med Savinjo in Kamniško Bistrico, sva jo zavila nizdol v Črno dolino. Kdor bi hotel nadalje ostati na višini, bi lahko krenil od Kranjskega Raka na desno proti Mali in Veliki Planini ali na levo čez Kališe proti Kamniku. A ker soparica ni obetala več lepega popoldneva, sva se napotila kar po gladki cesti ob potoku Črni v Stahovico; saj je bil izletni načrt že opravljen. Postala sva pred hišo na Žagi, kjer so obrnile pozornost ná se štiri svetniške slike na pročelju prvega nadstropja, delane kakor na presno, z letnico 1864 in z besedilom v bohoričici. Torej jih je slikal še obraznik iz stare šole. Že to me je zanimalo, še bolj pa besedilo na sliki, ki predočuje vojaškega svetnika in zaščitnika pred točo: »Feldmaršallajnant sv. Ahac«. Sv. Ahaciju, ki je bil še v 17. stol. patron Kranjske dežele, je namreč posvečena bližnja podružnica na Kališah. Sveta legenda pripoveduje, da je bil Ahacij poveljnik 10.000 vojakov, ki so vsi dali življenje za krščansko vero na armenski gori Araratu. Tolikemu številu vojščakov je smel po naziranju domačega živopisca zapovedovati le velemožni avstrijski »feldmaršallajnant«, tudi če je živel v 2. stol. po Kr. Take kuriozne znamenitosti v malem more opaziti le pešec; kolesarji in avtomobilisti švigajo brez vednosti mimo njih...

Kako se pride iz Stahovice v Kamnik, je našim turistom predobro znano. Nekako slovesno občutje navda turista, ko po srečno opravljeni turi sede v vlak, a se zunaj ulije trajen dež. Zdi se mu, kakor da bi bil vreme nadmodril ali vsaj prekanil. V Ljubljani je deževalo in mrčalo, Menina in Rogatec pa mi ostaneta v lepem spominu kot vedri solnčni gori.

Viktor Pirnat

Čez Mirno Goro in Gače

(Konec.)

Mogočno pečevje na levi resno motri redke obiskovalce, ki jih v opoldanski vročini gostoljubno sprejema košato lesovje v svoje prijetno naročje. Srečamo drvarja s polnim vozom hlodov. Počasi jih bo spravil v dolinske Črmošnjice. Trudni so konji in žejni, pa jih bo izpregel, nakrmil in napojil. Baš pod najgostejšim drevjem je sezidal njegov gospodar majhen hlev, ki ima zgoraj tudi zasilno stanovanje. Ob hiši je globok in neusahljiv vodnjak. Njej nasproti lesena lopa s ponosnim napisom »Hotel Kühlbrunn«. Poleg zidanega ognjišča je pod njegovo streho več miz in klopi, po stenah pa so se ovekovečili oni, ki so več ali manj uživali gostoljubje skritega zavetišča in blagodatni planinske zemlje. — Majhen počitek tudi nam ne škodi. Sicer pa do cilja itak ni več daleč.

Kaj kmalu smo spet iz gozda; na levo se odpre široka košenica. Od tam se lepo vidi košati stožec Pogorelca in dalje preko Kočevskih

vrhov. Svet postaja skalovit, med drevje in grmovje se meša bodoče božje drevce, slednjič pa ostane vse to za nami; pred nami in okoli nas pa sam cvetoč pašnik, dehteč v opoldanski soparici in valoveč proti skupini razpadajočih hiš. Obzorje raste korakoma; stopnjema se lepša podnožje in noga zastane in srce vzdrhti ob tako divni okolici in tako nepopisni krasoti razgleda.

Gače so zapuščeno gnezdo planinskih Kočevarjev na robu cvetne livade, ki se strmo spušča v divje in samotne dolinske soteske, 942 m nad morjem in nad 700 m nad dolino reke Krke. Sto minut smo polagoma rabili od Mirne Gore tusem.

Gače

Foto Viktor Pirnat

Trije visoki zidani stebri čuvajo vhod v vas. Četrty je ruševina. Ostanke bogatega kozolca. Tudi tu gori so postavili Kočevarji pred dvema letoma spomenik propadli naselbini. V razliko od onega na Pogorelcu je ta štirioglat. Stoji malo vstran od nekdanjega kozolca. Bakrena plošča nosi napis: »Gazhen — 4 Häuser — 600-Jahrfeier — 10. VIII. 1930.« (Steber je na sliki viden pod drevjem na sredi.)

Lepo, snažno je vse naokoli, le živega bitja nikjer; gole zidne stene samevajo in čakajo, da jih ugonobi vreme. Ena hiša je deloma popravljena, toliko da nosi streho, pod katero najbrž spravljajo seno. Dve hiši sta na ravnem, dve pa v bregu. Najhuje je razdejana zadnja, ki nosi hišno številko 1.

Več sto let so bivali tod gori ljudje. Sejali so oves, ječmen, pa tudi koruzo. Največ so pridelali krompirja; kolikor ni bilo zanj prostora v kletih, so ga zagrebli v zemljo, spomladi pa prodali Hrvatom. Pa je postajalo menda tudi tam gori ljudem življenje vedno težavneje, mnogi so se izselili in slednjič se je starodavna naselbina povsem opustila. Redki so še oni, ki so bili rojeni na Gačah.

Še dve vasi sta na Kočevskem tako visoko v gorah. Štiri metre niže ko Gače še životari južno od Rogova sica Podstenje,

daleč gori na južnih obronkih kopastega Svetega Petra pa 912 m visoko vas R d e č i K a m e n. V njeni bližini je znana ledena jama pri vasi Kunče, kjer je padla nesrečna Veronika Deseniška v roke svojim preganjalcem.

Utaborili smo se pod veliko lipo. Nekateri so kurili in pripravljali južino, drugi pa smo posedli nad vrtoglavimi robovi in uživali edinstveni razgled. Od juga do severozapada nepregledni vrhovi Kočevskega Roga, ki zavzema dobrih 150 kvadratnih kilometrov površine. Štirigrbi istoimenski vrh s svojimi 1100 m vidno nadkriljuje vso širno okolico, saj presezata višinski tisočak le naša znanca Mirna Gora in Pogorelc. Spodaj levo za gozdom so sive in pisane strehe Štal, dalje Ribnik in Travnik. Kaj redko je naseljen ta svet. Le v Rogu samem je celo žagarsko mesto.

Pod Sveti Peter se stiska S o t e š k i g r a d, ob njem zablesti biserna Krka, ki se zvija in šopiri po prelepi dolini gradov ter se z Gorjanci vred na sinjem severovzhodu izgubi v savskih meglicah.

Sredi pisane ravni tam za vinorodno Ljubensko Goro leži skalna dolenjska metropola, polotoško Novo Mesto. Za njim je Trška Gora in griči in holmi, na vsakem pa čepi bela cerkvica in pod vsakim se skriva mrko zidovje srednjeveškega gradu. Tam dalje pa Pohorje, Bohor, Kum in snežne planine.

Sijajen je odtod razgled, za dolenjske razmere kar velikanski. Kdor je isti dan posetil Mirno Goro in Gače, je skoro v podrobnostih gledal svet od morja do planin.

Nagibalo se je že solnce, ko smo kaj neradi dali slovo rajski planoti. Še bežen pogled naokoli, da bi se v dušo tem bolj vtisnil spomin. Pravili so mi, da bomo v četrto ure v dolini. Morda, če bi se bili spustili kar naravnost navzdol. Tako pa smo hodili točno eno uro do Črmošnjic.

Takoj pod Gačami nas je sprejela hosta. Blagodejen hlad! V zraku se podita dve kukavici ter se medsebojno družita s svojim nagajivim klicem. Pot je kaj slaba, kamenita, odkupi jo edino razgled zunaj drevja. V Dolenjske Toplice bi stegnil kar roko. Istotako na nasproti ležečo Komarno Vas, z ljubko cerkvico vrh stožčastega hriba. Škoda, da ne znam slikati.

Zanese nas v G r i č i c e, čedno vasico, vso v zelenju in cvetju. Prebivalci so menda sami Kočevarji, tako so mi vsaj trdili. In dalje v hosto in navzdol. Na močno nagnjeni livadi se za slovo še enkrat odpre pogled v Belo Krajino, proti Semiču in Črnomlju. Zgoraj pod Črmošnjiško Kopo vidimo sivo pečevje.

Pa spet spemo strmo po gozdu navzdol. Nasproti nam prihiti brhka Kočevarica, ki je brzela tudi navkreber ko srnica. Nam so se od same strmine majala kolena. Pozabili smo nanje, ko se je globoko v kotlini pokazala vas Črmošnjice in levo od nje slikovita soteska

Bohinj

Foto prof. Janko Ravnik

Mošenice (ali, kakor ji reka ljudstvo, Starih Žag). Vsa pokrajina ima izrazito planinsko lice.

Črmošnjice so velika in lepa kočevska vas. Dolina je tam primerno široka, polje je prav lepo in skrbno obdelano. Vse živo je bilo po njivah. In v naših nahrbtnikih tudi, ker smo skupno z jurčki, ki smo jih spotoma nabrali, nosili domov tudi številne črvičke. To smo opazili — seveda — šele doma.

Pri Črmošnjicah izvirata dva potočka, Klinšček in Rehbach (slovenskega imena nima), ki se urno združita ter hitita proti Krki kot Divji Potok. Ta spotoma večkrat ponikne; 16 mlinov žene, pred štiri stoletji jih je gonil celo 23. Oskrbuje tudi Črmošnjice z električno razsvetljavo. Spodnji del soteske okoli Poljan je osobito rodovit. Mnogo sadja uspeva tam in v bližini tudi vino na Riglju. Divji ali Črmošnjiški Potok pa se pri Podturnu združi z Radešico, ki bruha tam v širokem izvirku in pod slikovitimi stenami izpod zemlje. Takoj ob izviru goni mlin. Malo više so škrbaste razvaline gradu Rožeka. Radešica pa hiti čez travnike ter se na kolenu, kjer se Krka obrne proti severovzhodu, izliva vanjo.

Zanimiv je ves oni svet in lepo bi ga bilo prehoditi peš; pa mi smo imeli že dovolj ter smo pešačenje zaključili v Črmošnjicah. Lahko bi šli še peš dobro uro daleč na Laze ali nazaj na Semič, in potem z vlakom domov, pa smo rajši naročili taksi, ki nas je potegnil po slikoviti soteski Mošenice, kjer smo zapustili Kočevsko deželico in krenili čez Dolenjske Toplice v Novo Mesto.

In ta izlet bi napravil lahko vsakdo, ki je prijatelj lahnih tur.

Dr. Jakob Prešern

Imenoslovje okrog Begunjščice in Stola

(Dalje.)

Graščina (ženska kaznilnica, Katzenstein) in Kamen sta prešla končno v last rodbine Jermann iz Ljubljane; ta je kaznilnico prodala avstrijskemu erarju. Pri kaznilnici je ostalo vsega skupaj 29 parcel, od katerih pa ni niti ena gozd. Kaznilnica mora zato les in drva ves čas kupovati.⁵ Vse ostalo si je prodajalec pridržal, les je izsekaval v okviru dopustnosti po zakonu. O kakem prekomernem izkoriščanju gozdov neposredno po Jermannu je težko govoriti, ker je njegova žaga v Dragi bila primitivna samica, ki jo je imel v lastni režiiji. Jermannovi

⁵ Zemljišče vl. št. 383 d. o. Begunje. Ni torej res, kar pravi dr. T., da bi bila kaznilnica še danes v posesti velikega dela gozdov v Dragi. Kaznilnica ima le običajne srenjske pravice.

gozdovi niso ležali pod Jamarskim Vrhom, temveč v glavnem na po-
bočjih Begunjščice. Gozdovi v Dragi so kmečki deli, ki so bili v go-
spodarskih krizah našega naroda v preteklem stoletju, še bolj pa v
času povojne konjunktura izkoriščani do skrajnosti.

Istina je pač, da je bila reja drobnice še v prvi polovici prejš-
njega stoletja zelo razvita. Saj je imela n. pr. samo mala vasica Poljče
pravico pasti na Begunjščici 200 ovac.⁶ Koze je upravičeno prepove-
dala zakonodaja, ovčjerejo pa je uničila konkurenca od drugod. Po-
živiti je ni mogla niti povojna konjunktura.

Grad Kamen s preostalimi zemljiškimi parcelami⁷ je Jermann
Max prodal s pogodbo z dne 15. 6. 1906 F. D. za 348.500 K, ta pa
6. 6. 1907 U. G. za 470.000 in slednji še istega dne italijanski družbi
»Società anonima per le industrie forestali« v Rimu za 525.000 K.
Družba je pač izkoriščala gozdove do skrajnih dopustnih meja do
izbruha velike vojne. Njena žaga, nepopravljena Jermannova samica
v Dragi, je bila res razdejana po soldateski. V Jugoslaviji je zemlji-
šče zadela agrarna reforma; družba je kmalu našla kupca: to so bili
domačini, ki so v kupni pogodbi z dne 15. 8. 1924 odšteli 570.000 Din.
Zemljišče je sedaj z gradom Kamnom vred prepisano na 45 posest-
nikov po šestinsedemdesetinkah po 7500 Din. Da so mogli te deleže
plačati, so nekateri od njih prodali les v svojih parcelah v Dragi.
Posledice so danes dobro vidne. Tolaži jih pa zavest, da so oni danes
graščaki na tistem razdrtem Kamnu, ki so mu tlačanili njihovi pred-
niki dolga stoletja. Ti deleži danes dejansko niso naprodaj.

II.

Da bo mogel čitatelj primerjati podatke dr. Tume z mojimi, bom
radi preglednosti sledil njegovim potom. V Begunje je prišel iz do-
line za Vrhom⁸ čez Kališča 995 m⁹ in okoli Pleča 1133 m¹⁰ preko
košenice Gozdec do cerkvice Sv. Petra, žal, vse premalo obiskane
poznogotske stavbe z lepo ohranjenimi freskami iz iste dobe in z
divnim razgledom na Bled in Triglav.¹¹ Pot se odcepi iz doline Za

⁶ V nadomestilo za to pašo so dobili Poljčani parc. št. 1259/2 na Begunjščici
v last — (poravnava 4. 1. 1862, št. 27, fasc. XXI, reg. št. 79 v zbirki zemlj. listin
okr. sodišča v Radovljici).

⁷ Zemljišče vl. št. 74 d. o. Begunje. Dr. T. velike žage v Dragi nikoli ni bilo.
Menim, da je pripoved o veliki laški žagi v Dragi, o obširnosti kaznilniških gozdnih
kompleksov itd. sad precej neresnih pripovedovanj lovca Kralja.

⁸ Dr. T.: Napačno dolina Završnica. Dolina se imenuje Za Vrhom,
potok, ki teče po njej in žene elektrarno, pa Završnica.

⁹ Dr. T.: Kališče; pravilno v pluralu.

¹⁰ Dr. T.: Pleča v pl.; pravilno Pleče (sing.) glede na obliko zelo srečno
izbrano ime.

¹¹ Tudi s Sv. Petrom je zvezanih več pripovedk. Bajе se čuje izpod zna-
menja poleg cerkvice na Petrovo papeževa pridiga iz Rima. Molitev pri tem zna-
menju in sedenje v mali votlinici pod njim je sredstvo zoper žensko nerodovitnost,
ker bajе piha iz votlinice veter iz samega Rima.

Begunjščica s Triglavskim pogorjem v ozadju Foto dr. Prešern

Vrhom na Jezercih¹², nekoliko pod Brezniško planino, kjer je nekoč držala vzpenjača do rudnika na Begunjščici, preide potem s kolovoza v stezice v gozdovih, kjer je orientacija precej nerodna.

Od Sv. Petra so slemena, ki jih pošilja Begunjščica proti jugu, kar dobro vidna. To je sleme Jamarskega Vrha na zapadu z zavojem do 912, na vzhodu pa sleme, ki doseže najvišjo točko v 1636 z zavojem do 1288. Obe slemeni oklepata dolino Drago¹³. Dr. T. je v pisavi Jamarskega Vrha nedosleden, ker piše začetkom Jamarski Vrh, na koncu pa Jamerski Vrh¹⁴. Domačini izgovarjajo Jamršč Vrh. Ime razlagajo ex post., češ da so tlačani »jamrali«, ko so jim bili po delitvi zemljišč dodeljeni tam kameniti deli. Ta delitev pa je bila izvršena šele v prejšnjem stoletju, a vrh je, kot zelo značilen, že poprej moral imeti svoje ime. Radi obilnih zijalk, kotanj in špranj in morda kot medel spomin na nekdanji grad Jamo, bi se bilo oprijeti pisave Jamarski Vrh.

¹² Na avstr. karti te označbe ni, pač pa jo ima Knafelc. Označba Pri Žagi na avstr. karti leži nekaj korakov više.

¹³ Od Belokranjcev sem pogosto čul besedo draga kot označbo za malo dolino.

¹⁴ Badiura piše dosledno Jamarski Vrh. Pripominjam, da v Škofji Loki pravijo Jamarjevi hiši vedno Jamrova hiša.

Če vzamemo za izhodišče raziskavanj najprej zapadno sleme, t. j. sleme Jamarskega Vrha nad Hudičevim Gradičem in Zijalko v koti 912, si sledijo proti severu proti Begunjščici naslednje točke:

Točka 912 nosi označbo »Nad Zijalko«. Dr. T. imenuje to Vrh Njivice, kar je napačno. Njivice (pl.) so le mala ravnica zahodno od te točke, ležeča precej niže proti dolini; ondi je srenjski pašnik.¹⁵ Proti severu je nadaljnja točka 1054 Vrh Velikih Gač (»vrh« kot predlog!), takoj južno od njega nekotirana točka Vrh Malih Gač. Med točko 912 in Vrh Malih Gač je več točk, ki nimajo imena. Le skala zapadno od nekdanje žage, kjer se odcepi pot čez Ovčevnike na Begunjščico, ima v slemenu ime Osrana Peč. Paradiževa skala za točko 1054 je odločno napačna; ta skala, imenovana po kmetu Paradižu (na Paradižu v Poljčah), v čigar gozdnem delu se nahaja, ni najvišja točka, ker leži nekoliko niže proti severozapadu. Sleme od Vrh Velikih Gač do tam, kjer se odcepi greben od točke 1224, se imenuje Vrh Lok. Pripomniti je namreč treba, da tvorijo Male in Velike Gače, kakor tudi Loke, le pobočje Jamarskega Vrha na vzhodni strani.

Če se primerja imenoslovje dalje proti severu z označbami domačinov, ni mogoče priti do skladja z narisom dr. T. On označuje točko 1224 kot Kameniti Ovčevnik, točko 1183 pa kot Tolsti Vrh. Točka 1224 ima kot najvišji vrh tik južno od Poljške planine pri domačinih ime Tolsti Vrh, točka 1183 pa spada le med njegove izrastke proti jugovzhodu. Čul sem za točko 1183 ime Rovt, čeprav je danes gosto zarastla.

Nekoliko jugovzhodno od Tolstega Vrha 1224 se odcepi v glavni smeri proti vzhodu posebna veja, ki v dr. T. narisu ni začrtana. Kot taka doseže najvišjo točko v 862. Ta veja se v celoti naziva od domačinov nesporno kot Ovčevniki¹⁶, in sicer v zapadnem delu, kjer je travnata, Gladki Ovčevniki, v vzhodnem delu s točko 862 pa kot Kameniti Ovčevniki, tedaj precej oddaljeno od dr. T. točke 1224. Kameniti Ovčevniki se spuste v dolino precej strmo. Dosežejo jo pri sedanjih koči Smučarskega kluba, pošiljajoč nekoliko severneje od nje v dolino vejo Ojnico¹⁷.

(Dalje prih.)

¹⁵ Človek dobi vtis, da je zemlja umetno splanirana, in se vsiljuje misel, da so mogle biti tam nekoč utrdbne kot predstraža Kamna.

¹⁶ Dr. T. izvaja to ime iz ovčji ovinki. Na kaki podlagi, mi ni znano. Kakih značilnih ovinkov tam ni. Res je, da so se zlasti po Kamenitih Ovčevnikih pasle ovce in drobnica sploh. Razlaga je vsekako prisiljena. Ime Ovčevniki je nastalo točno po istem pravilu, kakor ime Peščevniki (glej dalje v tekstu!). Točko 1224 imenuje dr. T. v narisu Kameniti Ovčevnik, v tekstu pa pravi »pod 1224 je Kameniti Ovčevnik, pod njim Vojenca«. — »Od Gač naprej so Loke, pod njimi Ovčevniki.« To ni res. Ovčevniki ne leže pod Lokami, temveč baš vis-à-vis proti severovzhodu. V orientaciji v naravi nastane zaradi te nejasnosti in zaradi napačne označbe 1224 velika zmedarija.

¹⁷ Dr. T.: V o j e n c a in nepravilno lokalizirano. — Narečje pogosto v začetku besede ne trpi rado čistega o, raztegne ga z v; n. pr. voča — oče, vongaviti — onegaviti, Vosrana Peč — Osrana Peč, Vojenca — Ojnica. Veja Ojnice je podobna krivini ojnice; ime je dobro izbrano.

Čez hrib in dol

NA LIMBARSKO GORO (768 m).

(Zimski izlet — kamorkoli.)

Mrzlo-vedro je bilo nedeljsko jutro dne 22. januarja. Beograjski brzec, ki sem bil z njim namenjen na Gorenjsko, je imel celo uro zamude. Kdo bi tratil lepi čas s čakanjem! Kar na prvi bližnji vlak, pa naj me popelje — kamorkoli! In tako me je kamniški »ekspres«, kakor nazivlje ljubljanski dovtip sedaj pospešeni vlak, potegnil do Domžal. A kam sedaj? Po glavni cesti pridrevi avtobus, sedem vanj in v pol ure smo dospeli na končno postajo v Lukovici. Nadaljnji popotni načrt se mi je sam ob sebi nudil: po Črnem Grabnu do Krašnje, nato vkreber na Limbarsko Goro, doli v Moravče in čez Sv. Miklavž v Zasavje, z večernim vlakom pa v Ljubljano.

V Lukovici torej sem vzel pot pod noge. Da bi imel smučiči, bi po uglajeni sneženi cesti v nekaj minutah pridrčal do Krašnje. A tudi pešačenje ni bilo bogve kako zamudno. »Da je le romarska steza k Sv. Valentinu izhojena!« — sem si želel; zakaj ni me mikalo, da bi jo moral jaz šele gaziti. Ko sem krenil s ceste v breg, je izprva dobro kazalo, a čim više sem dospeval, tem slabša je bila gaz, na gorskem hrbtu je naposled vsaka sled kar izginila: zamešla jo je bila burja, mestoma pa izbrisala. Prhki sneg, ki pokriva položno reber pod cerkvijo, ni prav nič oviral stopinj. Čudil sem se, da je planota tako gladka, neizorana, ko sem pričakoval, da so jo smučarji že vso prekrizali in s »pikami« označili. Še bolj sem se zavzel, ko mi stari možak cerkovnik pové, da sem ta dan edini turist na gori, smučarjev pa da še sploh ni bilo nikoli semkaj, odkar on pomni, pa je že od l. 1874 pri hiši.

Toda glej! Točno opoldne je prispela do hiše skupina ljubljanskih izletnikov — na smučéh — od moravske plati, četrť ure pozneje pa druga iz Črnega Grabna. Tako je doživela ta dan Limbarska Gora v svoji zgodovini prvi poset novodobnih zimskih sportnikov! Kakor da sem priča stiku dveh kulturnih dob, se mi je zdelo, ko sem videl v hiši stati starinske statve ter v njih napét osnutek tankonitne preje, ki jo domačin tke v pražnje platno, ob peči in za mizo pa so se krepčali in šalili razigrani moderni sportniki, med njimi ženske — seveda — v hlačah. V kroniki Sv. Valentina bi se moral ta »pomembni« dogodek zabeležiti z debelimi črkami...

Ne vem, kako so se tisti dobrovoljni smučarji in smučarke vračali proti Ljubljani; v ponedeljskih časopisih ni bilo čitati, da se jim je pripetila kaka nezgoda, dočim se jih je bilo drugod znatno število ponesrečilo. O sebi naj povem le to, da sem iznad Sv. Valentina užival čaroben pogled na Savinjske Alpe in Kamniške Planine, vse v svežem zimskem sijaju, da sem nato zložno prišel v osredok Moravske kotline, v Detelove in Vegove Moravče, da sem se odtod, z burjo v hrbtu, po prilično strmi stezi povzpел do Katarine ter dospel nato po izoranem kolovozu na Vrh pri Sv. Miklavžu (741 m). Ta sveti patron nekdanjih posavskih brodnikov in čolnarjev stoluje na izredno lepi razgledni in gospodovalni točki v Zasavju: v dnu zad stoje Savinjskih snežnikov — ta naziv jim pozimi pač pritiče — velikani, spredaj in na obeh straneh pa valuje Zasavsko in Dolenjsko hribovje. Lagoten mi je bil sestop po zasneženi stezi skozi Veliko Vas v dno Savske doline, kjer so me prebrodili čez Savo, da sem se v prvem mraku ustavil na postajici v Jevnici ter bil tako že napol v Ljubljani.

Nekaj nad sedem ur hoda z odpočitki vred sem imel za seboj. Naravno, da me je hoja po tej sneženi krajini, obsevani po žarkem solncu, izredno zadovoljila. Lahko rečem, da se mi je ta zimski izlet »na slepo srečo« res posrečil. W.

Naš kotiček

PLANINSKI VESTNIK — IN ČLANI SPD.

Pavel Kunaver.

Enkrat na mesec se prav gotovo razveselim pošte, namreč takrat, ko se med drugimi pošiljkami pokaže moj stari, dobri znanec Planinski Vestnik. Koliko lepega in poučnega je nudil ta naš lepi list samo v minulem letu meni in vsakomur, ki vsaj ve zanj! Oblakov spis Goethe in priroda nas je seznanjal z naziranj in občutki pesnika-velikana, Westrov Goethe v Alpah je enako zanimiv; posebno vrednost ima za onega, ki se zanima za početke planinstva, ko so svojo pozornost in ljubezen začeli goram, poleg morja na zemlji najmogočnejšemu prirodnemu izrazu, posvečati tisti najboljši izmed človeškega plemena. Dr. Tuma je gotovo našel svoje občudovalce, kakor tudi vedno šegavi Mlakar svoje hvaležne bralce. Mladina je sledila našim plezalcem, izmed katerih se je ustvaril že krasen kader res pravih alpinistov. Jaz sem bil hvaležen vsem, ki so me s svojimi spisi v duhu predstavili v gorske višave brez krize, brez napuha in človeške domišljavosti, v samote gorskih kotičkov, kjer človek še najde samega sebe, med gorske vrhove, ki so lepši kakor obupno goli »nebotičniki«, v gozdove, kjer še žive živali, ki danes v svoji preprostosti tako zelo nadkriljujejo toliko ljudi in takih, da bo postalo človeka skoraj sram imenovati se človek.

V živo pa so me zadele besede Mire Marko Debelakove v 12. zvezku lanskega letnika, stran 246. Z največjim zanimanjem sem ji sledil po gorah prelepe Carnije, z njo sem užival njeno tihoto, samotne bivake, mirne doline in se končno divil vzponu na mogočni Campanile di Val Montanaia. Toda z vrha Montafalcon di Montanaia je ugledala tudi — Julijske Alpe, pa pravi med drugim: »... Izgledale so bajne in nedotaknjene. Kdor jih ne pozna, bi mislil, da je tudi tam pravljичno samotno kraljestvo — druga Carnia. A razdalja vara! Lahko, čisto lahko je zbolelo v sreč. Pred zaprtimi očmi sem videla vriskajoče povorke, kako slede kričečim markacijam na vrhove. In prav ti romarji izpremene tajinstveno tišino gora v kričeče sejmsko vrvenje... O Carnia, tiha, lepa Carnia, ko bi mogla dati domačim goram le majhen del svoje tišine in samote!« — Tako pa misli ne samo pisateljica, ampak izgovorila jih je v imenu premnogih, ki se čutijo izgnane iz najlepših delov Julijskih Alp in Kamniških Planin, kjer so se po kočah in domovih in po najlepših vrhovih, nekdanj romarskih pribežališčih za naše najboljše alpiniste po kakršnikoli prvenstveni turi, naselili kričeči sejmarji in izpremenili tempelj božje prirode v beznico in menjalnico! Toda ni Kristusa, ki bi z bičem in s škorpioni nagnal od tam vse, kar ne spada v svetišče... Nasprotno, mnogi mirni planinci se umikajo in puščajo domače gore krika in viku, prelepo floro poginu in lovca obupu v njegovem lovišču sredi preplašene divjačine.

Pa vendar: ne smemo obupati! Nelepo je udajati se užitku in puščati vnevar množice, ki jih hrepenenje nezavedno žene v gore, kjer pa žal ob krika, viku in alkoholu ne najdejo tega, kar bi našli, če bi bili prav poučeni. Množici planincev je treba vodnika in vzgojitelja. In tega imamo! Naš Planinski Vestnik je to; treba mu je le poveriti to prevažno nalogo in pridobiti mu širokega kroga čitateljev.

Literarni odsek SPD naznanja v krasno prenovljenem Vestniku, da mu je ideal, da bi vsak član dobil tudi Planinski Vestnik. To ne sme biti in ostati ideal! Pri obstoječih razmerah, pri bolj in bolj se razširjajoči posirovelosti ne sme tako važen list, kakor je Planinski Vestnik, ostati le v ozkem krogu svojih pisateljev in redkih čitateljev! Planinski Vestnik mora čim prej v roke množice, ki »ne vedo, kaj delajo«, ko razgrajajo in se utrujajo tam, kjer bi se morale krepiti!

Vsi člani moramo biti SPD globoko hvaležni za sijajne možnosti, ki jih nudi za pohajanje po gorah. Iz te hvaležnosti mora izvirati dvojna dolžnost: naročitev Planinskega Vestnika in dostojno vedenje po gorah. Nasproti pa je dolžno SPD vzgajati svoje članstvo, in to predvsem potom svojega glasila. To glasilo svojo nalogo že zdaj vrši. Njegova vsebina je lepa, poučna, zabavna in informativna; z veseljem jo uživa preprost človek in inteligent. Naloga literarnega odseka je, da nujno prepriča društvo o obvezni naročitvi vsega članstva na svoje glasilo. Naročnina bodi v članarini, ki naj se primerno poviša. List bo seveda na ta način, tiskan za veliko množico, mnogo cenejši in tako nova članarina ne bo preveč povišana. Zaradi tega pa naj SPD odpravi za člane vse nove pristojbine po kočah, da nudi članstvu čim več ugodnosti. Poviša naj rajši izdatno pristojbine za nečlane. Tako se bo število članstva povečalo, z njim množica čitateljev Planinskega Vestnika, in vzgojili bomo novo, boljše generacijo planincev. Ako SPD ne bi izvedlo potrebne reforme letos, naj poskusi vse, da se že v tekočem letu Planinski Vestnik bolj razširi.

Literarni odsek, Tvoja naloga je ne samo, da izbiraš prvovrstno gradivo, ampak da nujno storiš vse, da široke množice začno uživati Tvoje delo in se vzgajati ob njem. Da je to nujno, ni treba vnovič ponavljati. Da so gore mogočno vzgojno sredstvo in ne samo gol užitek, so nam klicali veliki možje več ko eno stoletje. Storite torej potrebno, da Vam bodo tisoči hvaležni, ko bodo v današnji težki materijelni in še težji duhovni stiski z Davidom spoznali in zaklicali: »Svoje oči dvignem tja h goram, odkoder mi pride pomoč.«

Obzor in društvene vesti

Seidl Ferdinand, Dinarskogorski fén. — Posebni odtis »Geografskega Vestnika«, letnik VIII., Ljubljana 1932. — S svojimi temeljitimi meteorološkimi opazovanji in razpravami je naš neumorni znanstvenik F. Seidl v mednarodnem učenem svetu že delj ko eno generacijo priznan veščak, ravno v mednarodni meteorologiji neobhodno potreben zastopnik te vede za naše kraje, po absolutni zanesljivosti ugleden glasnik slvovenskih znanstvenih stremeljenj. Meteorologija je tiha, odpovedna veda; uro za uro, dan za dnem, leto za letom posnema, zapisuje, zbira podatke, navadno same številke, ki morajo tvoriti strnjeno vrsto; meteorolog pa iz mrtvih številke bere žive kretnje, nežne in katastrofalne, v prirodi ali pa bistro iz njih odkriva zakone prirode. Ne odkriva jih vsak meteorolog; le tisti, ki mu je dan dar bistroti, kombinacije, intuicije. Naš F. Seidl jih odkriva.

V rednih opazovanjih od leta 1916 do 1930 (kako enostavno se to čita!) je, kakor pravi uvodoma v zgoraj omenjeni razpravi, dognal, da se v vsem ob Dinarskem gorovju razprostrtem Posavju, torej tudi v Julijskih Alpah, v Karavankah, s predgorji in predolinami, pojavlja tu v večjem, tu v manjšem obsegu tisti posebni veter, ki se v znanstvu imenuje švicarski fén; Seidl ga za naše kraje imenuje »dinarski fén« in ga šteje skupno s »kraško burjo« ter »srbsko kôšavo« med tiste tri izrazite regionalne vetre, ki se spuščajo (padajo) z gorskih višav v nižje plasti. »Dinarski fén« struji, nasprotno burji, od toplega Jadranskega morja preko Dinarskega gorovja in se spušča v doline Bohinjske Save, Ljubljaniče, Mirne, Krke, Kolpe, Save in njenih bosanskih pritokov ter nadaljuje svojo pot proti Panonski nižavi« (str. 3). Fén je topel, suh, sunkovit veter, nastaja najčešče spomladi in jeseni, je posebno izrazit v dolinah, ki vodijo pravokotno od glavnega slemenja; poznajo ga n. pr. tudi v Pirenejah, v Elbrusu, Grönlandu, a so ga najtočneje opazovali v Švici ter v sosednih Alpah, kjer ima večinoma južno smer. Iz razprave pa izvemo, da fén vpliva klimatično tudi n. pr. na Ljubljano, kjer so fénovi dnevi

za 3° C toplejši, celoletno toplino pa ji povišuje fén za 0.4° C, ker tu piha povprečno 55 dni (v Sarajevu za 1.2° C, ker je tu 99 fénovnih dni) (str. 26). Takih zanimivih podatkov za naše kraje dobimo na vsaki strani knjige.

Izraz »fén« se izprva zdi nenavaden; rekli boste, zakaj pisatelj ne ostane pri domači besedi »jug«. Kdor piše od nekaj tako čist in uglajen jezik kakor ravno Seidl, je uvedbo te tujke tudi vsestransko premislil; na str. 4/5 res pojasnjuje, da primernega domačega izraza nimamo (edino pesniški »toplek« med Prleki bi menda pomenil tak veter, a je le preveč lokalni), dočim je fén (Föhn, iz lat. Favonius) v mednarodni vedi sprejet. Pripominjamo, da se naš »jug«, »južno vreme« ne krije s fénom; saj je južno vreme za nas združeno z mokrim zrakom, dočim je »fén« suh veter; kajpada je za nas fén tu di jug.

Kako lepo, kar pesniško zna naš avtor poživiti najtršo znanstveno snov, vemo iz njegovih prejšnjih del; ta posebni vrelec njegovega sloga mu osvežuje tudi to razpravo. Učinek féna riše (str. 28) tako: »Pod vplivom zimskega féna brzo kopni sneg, premočene ceste in polja se sušijo, z gorskih bregov se prožijo snežni plazovi, med bežečimi malimi fénovimi oblaki prisije milo zimsko solnce. Topli gorski veter prihiti v doline, živahno zaziblje vso prirodo, ob njegovih sunkih zašumijo gozdovi, zavalujejo v poletju žitna polja, vzdignejo alpska jezera živahne valove in mirne gladine kraških rek se krepko nakodrajo.«

Preskrbite si razpravo in jo študirajte. Avtorju pa želimo, da razpravo tako lepo konča, kakor jo je začel; izšel je namreč samo prvi, glavni del.

Dr. Jos. Tominšek.

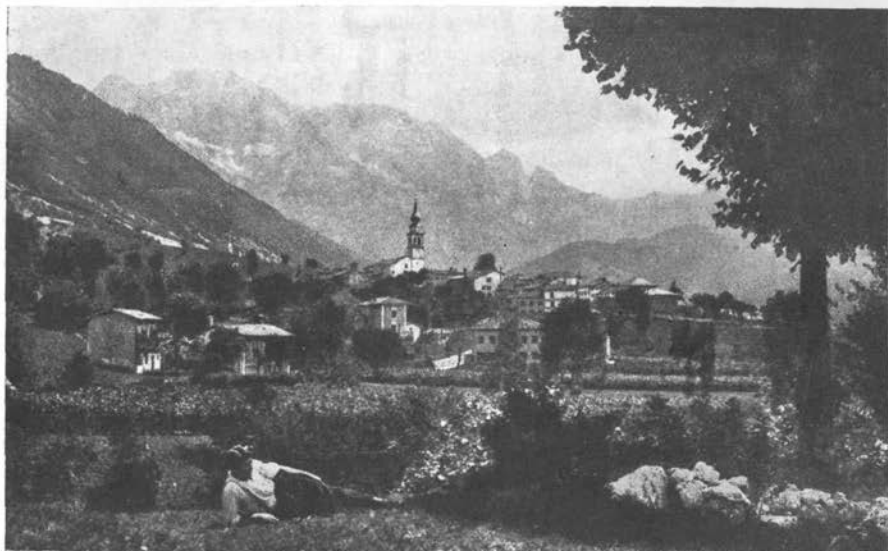
Planinski ples v Mariboru. Da se vsako leto zvečer in v noči do jutra pred Svečnico zberejo na veseli, domači ples z geslom planinstva prav vsi sloji Maribora, to je tradicija, ki se ji je vdala tudi to leto budna Mariborska podružnica SPD. Da je ta »ples« ne samo tradicionalen, ampak v polnem obsegu popularen, je pokazal poset Unionske dvorane; prišlo jih je tisoč, dospevalo jih je tekom ponočnih ur še sto, zopet sto itd. do jutra. Plesalo se je, vriskalo, sedelo pri dobro obloženih mizah — solidno, pristno blago in zelo poceni — med zelenimi smrekami in hojkami so bila mična šetališča za družbe v dvoje, troje in več, s pročelne stene pa je zasneženi Triglav opozarjal vrvečo množico pod seboj na prave svrhe planinstva; saj je prof. Cotič prav v osredje slike postavil znani steber v Triglavski steni, na vrhu pa Za Planjo in ledenik. — Tako je tudi to leto uspela ta planinska prireditelj, ki jo posečajo tudi taki, ki jih drugače ne vidite v tej dvorani; podružnični odbor je preudarno in spretno izvršil vse veliko delo in lahko zdaj z zadovoljstvom čaka na poročilo svojega blagajnika. Od njega je odvisno, v kakem obsegu bodo izvršljiva druga, zdaj aktualna dela; brez resnega dela podružnica ne more biti.

Julijske Alpe — Poliški Špiki, italijanski vodnik. Club Alpino Italiano, Sezione di Trieste, je izdal drugi zvezek »Julijskih Alp« s popisom skupine Poliških Špikov (Montasio). Prvi je obsegal Triglavsko skupino. Knjižica šteje 140 strani drobne tiska in ima lepe slike in narise vseh pristopov na Poliški Špik, 2752 m. Pisatelja sta odlična plezalca, tržaška Slovenca Vladimir Dovgan in dr. Anton Marušič (Marussi). Knjižici je priložen zemljevid vse skupine; narisal ga je dr. Marussi v merilu 1 : 40.000. Lep predgovor je napisal predsednik Tržaške sekcije, advokat dr. Karol Kršič (Chersi). Priložena je panorama te skupine, gledana z Višnje Gore (Jof Fuart). Uvodoma je kratek pregled zgodovine pristopov; dodani so tudi prirodopisni podatki. V Poliški skupini je sedaj šest zavetišč; napovedani pa so tudi planinski domovi, v katerih je možno prenočiti, ter celo mesta, prikladna za bivač.

Glede imenoslovja skuša biti spis kolikor toliko pravičen slovenščini; vendar bi se lahko zahtevalo od pisateljev več znanja slovenščine. — Cregnedul razlagata Kraj na Dol, namesto Krni Dol. Pišeta Bredo namesto Brdo, Palizza namesto Polica, razlagata napadno Carnizza iz nemeškega Kar, Golič iz god (kar naj bi bilo iz slovenskega gozd!), Male Lavare iz mal in lavare kot strme pečine. Gladis, Gladi prav razlagata iz Kladje, z interesantnim prehodom *k* v *g* v furlanščini. Dónja razlagata prav iz dólina, Raccolana iz Reklanice ter prinašata še nekaj novih imen, med njimi Lescie, kar razlagata z erba magra, t. j. slovensko lešče (svetla suha trava po vrhovih), Cuel de Madrác, t. j. Modrásov Vrh.

Knjižica je priročna in stane 10.— Lit; naroča se pri »Società Alpina delle Giulie, Sezione del Club Alpino Italiano, Trieste«.

T.

Ravenca

Dr. Henrik Tuma

Beneška Slovenija*

I.

Beneška Slovenija¹ obsega Julijske Predalpe med Sočo in Tilmentom (Tagliamento), Furlansko ravnino in Alpami. Dočim so meje na zahod, vzhod in jug docela opredeljene, je severna meja med geografi in geologi sporna. Ako prištevamo Rezijo k Beneški Sloveniji, potem je severna meja dolina Rezijanske Bele ali Vélike Vode od prelaza Prédolina 1682 m pod Kaninom pa do izliva v Felo,² oziroma visoki alpski greben, ki se vleče od vzhoda od Žage pri Soči na zahod čez Bábanksi Škedenj 2117 m, Visoki Kanin 2585 m, Vrh Krnice 2443 m, čez peravo (vrata) Grubje 2041 m, Žrd (Sarte) 2324 m,

* Za Beneško Slovenijo, ta skrajni, potujčenju izročeni del slovenskega življa, je g. pisatelj k obsežni razpravi, ki jo v tej številki pričnemo objavljati, sestavil tudi točen zemljevid, ki ga Osrednji odbor SPD namerava izdati kot posebno prilogo. Z razpravo in z zemljevidom se bo rešilo popolne pozabnosti mnogo tekovin ondotnega slovenstva. — Uredništvo.

¹ Glej: La Guida storica di Cividale. Dr. Grion. Cividale 1899. — Slavia italiana. C. Podrecca. Cividale 1887. — Guida del Canal del Ferro. Prof. G. Marinelli in dr. Udine 1894. — Guida delle Prealpi Giulie. Prof. O. Marinelli in dr. Udine 1912. — Beneška Slovenija. S. Rutar. Izdaja Slovenske Matice 1899. — Glej tudi moj opis Rezije v koledarju Goriške Mohorjeve družbe l. 1925.

² Fella je italijanska pisava za Fela. Beseda pa je iz Bela, po koroško-bovškem izgovoru b = v ali f.

za 3° C toplejši, celoletno toplino pa ji povišuje fén za 0.4^o C, ker tu piha povprečno 55 dni (v Sarajevu za 1.2^o C, ker je tu 99 fénovnih dni) (str. 26). Takih zanimivih podatkov za naše kraje dobimo na vsaki strani knjige.

Izraz »fén« se izprva zdi nenavaden; rekli boste, zakaj pisatelj ne ostane pri domači besedi »jug«. Kdor piše od nekaj tako čist in uglajen jezik kakor ravno Seidl, je uvedbo te tujke tudi vsestransko premislil; na str. 4/5 res pojasnjuje, da primernega domačega izraza nimamo (edino pesniški »topek« med Prleki bi menda pomenil tak veter, a je le preveč lokalen), dočim je fén (Föhn, iz lat. Favonius) v mednarodni vedi sprejet. Pripominjamo, da se naš »jug«, »južno vreme« n e krije s fénom; saj je južno vreme za nas združeno z mokrim zrakom, dočim je »fén« suh veter; kajpada je za nas fén t u d i jug.

Kako lepo, kar pesniško zna naš avtor poživiti najtršo znanstveno snov, vemo iz njegovih prejšnjih del; ta posebni vrelec njegovega sloga mu osvežuje tudi to razpravo. Učinek féna riše (str. 28) tako: »Pod vplivom zimskega féna brzo kopni sneg, premočene ceste in polja se sušijo, z gorskih bregov se prožijo snežni plazovi, med bežečimi malimi fénovimi oblaki prisije milo zimsko solnce. Topli gorski veter prihiti v doline, živahno zaziblje vso prirodo, ob njegovih sunkih zašumijo gozdovi, zavalujejo v poletju žitna polja, vzdignejo alpska jezera živahne valove in mirne gladine kraških rek se krepko nakodrajo.«

Preskrbite si razpravo in jo študirajte. Avtorju pa želimo, da razpravo tako lepo konča, kakor jo je začel; izšel je namreč samo prvi, glavni del.

Dr. Jos. Tominšek.

Planinski ples v Mariboru. Da se vsako leto zvečer in v noči do jutra pred Svečnico zberejo na veseli, domači ples z geslom planinstva prav vsi sloji Maribora, to je tradicija, ki se ji je vdala tudi to leto budna Mariborska podružnica SPD. Da je ta »ples« ne samo tradicionalen, ampak v polnem obsegu popularen, je pokazal poset Unionske dvorane; prišlo jih je tisoč, dospevalo jih je tekom ponočnih ur še sto, zopet sto itd. do jutra. Plesalo se je, vriskalo, sedelo pri dobro obloženih mizah — solidno, pristno blago in zelo poceni — med zelenimi smrekami in hojkami so bila mična šetališča za družbe v dvoje, troje in več, s pročelne stene pa je zasneženi Triglav opozarjal vrvečo množico pod seboj na prave svrhe planinstva; saj je prof. Cotič prav v osredje slike postavil znani steber v Triglavski steni, na vrhu pa Za Planjo in ledenik. — Tako je tudi to leto uspela ta planinska prireditelj, ki jo posečajo tudi taki, ki jih drugače ne vidite v tej dvorani; podružnični odbor je preudarno in spretno izvršil vse veliko delo in lahko zdaj z zadovoljstvom čaka na poročilo svojega blagajnika. Od njega je odvisno, v kakem obsegu bodo izvršljiva druga, zdaj aktualna dela; brez resnega dela podružnica ne more biti.

Julijske Alpe — Poliški Špiki, italijanski vodnik. Club Alpino Italiano, Sezione di Trieste, je izdal drugi zvezek »Julijskih Alp« s popisom skupine Poliških Špikov (Montasio). Prvi je obsegal Triglavsko skupino. Knjižica šteje 140 strani drobnega tiska in ima lepe slike in narise vseh pristopov na Poliški Špik, 2752 m. Pisatelja sta odlična plezalca, tržaška Slovenca Vladimir Dovgan in dr. Anton Marušič (Marussi). Knjižici je priložen zemljevid vse skupine; narisal ga je dr. Marussi v merilu 1 : 40.000. Lep predgovor je napisal predsednik Tržaške sekcije, advokat dr. Karol Kršič (Chersi). Priložena je panorama te skupine, gledana z Višnje Gore (Jof Fuart). Uvodoma je kratek pregled zgodovine pristopov; dodani so tudi prirodopisni podatki. V Poliški skupini je sedaj šest zavetišč; napovedani pa so tudi planinski domovi, v katerih je možno prenočiti, ter celo mesta, prikladna za bivač.

Glede imenoslovja skuša biti spis kolikor toliko pravičen slovensčini: vendar bi se lahko zahtevalo od pisateljev več znanja slovensčine. — Cregnedul razlagata Kraj na Dol, namesto Krni Dol. Pišeta Bredo namesto Brdo, Palizza namesto Polica, razlagata napačno Carnizza iz nemškega Kar, Golič iz god (kar naj bi bilo iz slovenskega gozd!), Male Lavare iz mal in lavare kot strme pečine. Gladis, Gladi prav razlagata iz Kladje, z interesantnim prehodom *k* v *g* v furlanščini. Dónja razlagata prav iz dólina, Raccolana iz Reklance ter prinašata še nekaj novih imen, med njimi Lescie, kar razlagata z erba magra, t. j. slovensko lešče (svetla suha trava po vrhovih), Cuel de Madrác, t. j. Modrásov Vrh.

Knjižica je priložna in stane 10.— Lit; naroča se pri »Società Alpina delle Giulie, Sezione del Club Alpino Italiano, Trieste«.

T.

Club Alpino Italiano. Rivista Mensile št. XII., 1932, je prinesla sledeče članke: »Gran Sasso d' Italia 2914 m«. Članek opisuje različne zimske ture. Po slikah bi ta najvišja gora Apenin nudila smučarjem prav bogato prilik za udejstvovanje. — »Duhovna osvojitve gor.« Članek izraža, da duhovnost alpinizma izvira zgolj iz alpske prirode same in ne od kakega tehnicizma. — »Predsmučarska telovadba« poudarja potrebo vestnega pripravljanja za smučanje. — Popis novih pristopov po Vzhodnih Dolomitih. Kratak članek »Pizzo Coca, 3063 m«, najvišji vrh nad Bergamo v Alpi Oroliche. Končno slede drobne vesti in bibliografija. — Priporočljiva je knjiga klubovega predsednika Angelo Monaresi, državnega podtajnika: »Parole agli alpinisti«, ideologičen članek o pomenu alpinizma. Založil CAI. Cena 12 Lit.

OBVESTILA.

»Domačija«, ta list zastopa interese stavbne hranilnice in posojilnice »Moj dom«, zadruga v Ljubljani (Tyrševa 31), ki posluje z brezobrestnimi posojili in naložili.

Od uredništva. Poročilo o občnem zboru Savinjske, Gorjanske in Prevaljske podružnice se je zaradi pičlega prostora odložilo za prihodnjo številko.

Od uprave. Cenjene naročnike prosimo, da takoj reklamirajo list, ako slučajno katere številke ne bi prejeli. Dogaja se namreč, da se na pošti pretrga pasica in naslov izgubi, nakar vrne pošta list upravi.

HOTEL TRIGLAV

RABIČ JANEZ, MOJSTRANA. — Izborna kuhinja, le prvovrstna vina, lepo opremljene sobe, vse po najnižjih cenah. Kar najboljša postrežba zajamčena.
Najbolj prikladno izhodišče za smučarske ture iz Mojstrane.

Opozarjamo na oglas **B. Motoh**, Ljubljana, Vodnikov trg 5.

Mestna hranilnica Ljubljanska

v Ljubljani, Prešernova ulica št. 5
s podružnico na Miklošičevi cesti št. 13
je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji.

*Ima vlog nad Din 450.000.000.—,
rezervnih zakladov pa nad 10 milijonov dinarjev.*

Za pupilne naložbe pa sodni depozitni oddelek, za varčevanje mladine izdaja domače hranilnike, za pošiljanje po pošti pa svoje položnice. Za vse vloge jamči mestna občina z vsem svojim premoženjem in davčno močjo. Hranilnica kupuje in prodaja tudi devize in valute najkulantneje. Ta posel opravlja v svoji podružnici na Miklošičevi cesti. —

Telefon centrale št. 2016 in 2616, podružnice št. 2367.
Poštni čekovni račun centrale št. 10.553, podružnice št. 16.138.

Uradne ure za stranke so od 8—12.

Vse turistične potrebščine, kakor: gojzerce, specialne turistične obleke in perilo, dežne jope, nahrbtnike, termos steklenice, aluminijasti turistični pribor dobite po nizkih cenah pri

TRGOVSKI · DOM

Sternecki

TOVARNA · PFDII A · IN · OBLEK

Celje št. 6

Zahtevajte brezplačni cenik!

**Jugoslovanska zavarovalna
banka**

SLAVIJA

posluje v vseh strokah
elementarnega in živ-
ljenskega zavarovanja

**GLAVNO RAVNATELJSTVO
V LJUBLJANI**

Telefon št. 21-76, 22-76

Samozaložba pokrajinskih, planinskih in drugih umetniških
razglednic znamke EMTE

M. Tičar — Ljubljana
Šelenburgova ulica šte. 1

kupuje od dijakov fotoamaterjev dobre ne-
gative planinskih in pokrajinskih posnetkov.
Sprejema tudi negative v razvijanje in
kopiranje. Preskrbuje prvovrstne povečave.

PLANINCI

zahtevajte povsod in uživajte edinole neprekosljive

„BUDDHA“

čajne zavitke in mešanice z našo znamko »Buddha«
TEA IMPORT, Ljubljana, Večna pot 15, telefon 2626

ŽITNIK PETER

splošno kleparstvo, specialna instalacija
strelododov in »CONCO« izolacije za
Dravsko banovino

LJUBLJANA

AMBROŽEV TRG 9

Telefon 31-46

KNJIGOVEZNICA JUGOSLOVANSKE TISKARNE

Z. Z. O. Z.

LJUBLJANA

KOPITARJEVA

ULICA ŠT. 6/II.

Črtalnica in tvornica poslovnih
knjig ● Priporočila svojo veliko
zalogo mnogovrstnih salda-konti,
štrac, journalov i. t. d. lastnega
izdelka ● Vstopnice za razne pri-
reditve ● Blagajniške bloke, i. t. d.

Vsebina 4. šte.: Dr. Henrik Tuma, Beneška Slovenija (str. 81). — Mirko Kajzelj, Dleskovška planota (str. 85). — Jelka G., Zimski poset pri očku Triglavu (str. 91). — Dr. Jakob Prešern, Imenoslovje okrog Begunjščice in Stola (str. 94). — Jože Blejec, Namesto smuka — Škuta (str. 99). — Naš kotichek: U snijegu Kamničkih planina (Branko Mamula, str. 100). — Čez hrib in dol: Smučarski praznik na Pohorju (str. 102). — Obzor in društvene vesti: Predavanja g. Marko Debelakove (str. 103); Savinjska podružnica SPD v Celju, občni zbor in spomin na 40 letnico (str. 104); Občni zbor podružnice SPD v Prevaljah (str. 107); Občni zbor podružnice SPD v Gorjah pri Bledu (str. 108); Ski-Taschenbuch der Alpenvereinsmitglieder (str. 108); Foto-Revija (str. 108); IV. internacionalni alpinistični kongres (str. 108). — Na prilogi: Club Alpino Italiano. — Obvestila.

»PLANINSKI VESTNIK« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za vse leto 40 Din, za inozemstvo 60 Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri odboru Slovenskega Planinskega Društva v Ljubljani. — Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tomišek v Mariboru. Za vsebino spisov so odgovorni avtorji.

Odgovorni urednik: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani; izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (njen predstavnik K. Čeč).

Turisti, pozor!	Gozzerje Ia . Din 245—	Ročno šivanje
	Smučarske Ia „ 235—	FRANC ZALOKAR, Mengeš 41

T. MENCINGER

LJUBLJANA — SV. PETRA CESTA 43

razpošilja

vedno sveže praženo kavo, čaj, raznovrsten sir, konzerve, mesne izdelke, malinovec, mineralne vode itd. itd. ter se priporoča za cenjena naročila